

21. Allmänt om Agenda 21

Agenda 21 är det handlingsprogram för hållbar utveckling, som antogs vid FNs konferens om miljö och utveckling (UNCED) i Rio de Janeiro 1992. Bruntland-kommissionen från 1987 definierar hållbar utveckling som: "... en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer att tillfredsställa sina behov."

Orden **Agenda 21** står för "dagordning för det 21:a århundradet". Handlingsplanen innebär att människor och organisationer på alla nivåer i samhället strävar efter att ändra de vanor och beteenden som skadar miljön. Målet är att på alla nivåer få bukt med miljöproblem och utrota fattigdomen i världen. Det enades också om gemensamma strategier för att lösa några av de svåraste problemen som världen står inför såsom vårt överutnyttjande av jordens naturresurser, fattigdom och hälsoproblem som breder ut sig (problem som är nära kopplade till varandra och kräver en samlad global strategi för att lösas).

Agenda 21 är inte juridiskt förpliktande däremot är det ett politiskt och moraliskt ansvar för de olika länderna, däribland Sverige, att arbeta för en ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar utveckling. Agenda 21 är således namnet på FNs uppmaning till jordens folk att agera för en klok miljöutveckling och bättre livsvillkor. Ett bärande inslag är människors delaktighet och möjlighet att delta i en demokratisk process där tre dimensioner samverkar, den ekologiska, den ekonomiska och den sociala.

Habitatmötet ägde rum år 1996 i Istanbul i Turkiet. Habitatagendan rör hållbar utveckling av städer och bebyggelsemiljöer.

Vid FNs generalförsamlings extramöte 1997 gjordes en utvärdering av hur det gått med Agenda 21-arbetet runtom i världen. Den visade att deltagarländerna inom vissa områden kommit en bit på väg mot hållbar utveckling, men att enormt mycket återstår att göra. Sverige hade sammanställt en rapport till FN om det svenska Agenda 21-arbetet ("Fem år efter Rio – resultat och framtid.").

FNs nya 5-årsprogram och Millenniedeklarationen

På uppföljningsmötet 1997 antogs ett nytt femårsprogram inom FN, "Program för det fortsatta genomförandet av Agenda 21". Två frågor har lyfts fram som särskilt viktiga inför framtiden: Att bekämpa fattigdomen och att förändra produktions- och konsumtionsmönstren.

Vid FN:s generalförsamlings särskilda millennietoppmöte i september 2002 antogs "Millenniedeklarationen". Den hade ett antal konkreta mål för att minska fattigdomen i världen. I genomförandeplanen från

Johannesburg åtar sig medlemsländerna därutöver bland annat att utveckla integrerade vattenhushållningsplaner och planera för effektivare vattenanvändning senast år 2005, avsevärt minska förlusten av biologisk mångfald till år 2010, halvera andelen människor som saknar tillgång till grundläggande sanitet till år 2015, återuppbygga och återställa fiskebestånd som hotas av utrotning snarast och senast år 2015 där så är möjlig och att säkerställa att kemikalier används och produceras på ett sätt som minimerar betydande negativa miljö- och hälsoeffekter senast år 2020. Dessutom beslutades att utveckla ett tioårigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion.

Agenda 21-arbetet i Sverige

I Sverige har man på riksplanet betonat att Agenda 21-arbetet ska bedrivas på kommunnivå och att:

- Agenda 21 är en process där begreppet hållbar utveckling omfattar inte bara ekologisk hållbarhet utan även ekonomiskt och socialt hållbar utveckling,
- Den demokratiska processen och underifrånperspektivet är en nödvändig beståndsdel i arbetet med en långsiktigt hållbar utveckling,
- Hållbar utveckling är en global strategi som innebär att miljöarbetet integreras i arbetet för ekonomisk och social hållbar samhällsutveckling.

Nationella miljömål

I april 1999 fastställde Riksdagen Sveriges femton nationella miljökvalitetsmål. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö och dess natur- och kulturreсурser som är ekologiskt hållbara på långt sikt. För att konkretisera miljöarbete föreslog regeringen våren 2001 delmål på vägen till miljömålen. Vid olika tillfällen under 2001-2002 fattade riksdagen beslut om 69 delmål till miljökvalitetsmålen. Delmålen anger inriktning och perspektiv för arbetet.

Det nationella generationsmålet ”att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta” innebär att miljöpåverkan måste minska till hållbara nivåer före år 2020. Det handlar om att nästa generation – våra barn och barnbarn – och kommande generationer efter dem ska kunna leva sina liv i rik natur, giftfri miljö och med hållbar utveckling. Generationsmålet är preciserat i 15 miljökvalitetsmål som antogs av Sveriges riksdag.

Nationella miljö kvalitetsmålen är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans, levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö

Stockholms miljöprogram

I Stockholms län har de 15 nationella målen översatts till regional nivå i miljö värdsprogram 2000, som är ett samarbetsprojekt mellan Kommunförbundet i Stockholms län, Länsstyrelsens styrelse och Landstingets regionplane- och trafiknämnd. De regionala målen stämmer väl med Stockholms miljöprogram (detta miljöprogram för Stockholm är det femte i raden sedan det första togs fram i mitten av 1970-talet.).

Miljöprogrammets målområden:

1. Miljöeffektiva transporter
2. Säkra varor (miljövänliga varor och tjänster)
3. Hållbar energianvändning
4. Ekologisk planering och skötsel (attraktiv och hälsosam utomhusmiljö)
5. Miljöeffektiv avfallshantering (källsortering och återvinning)
6. Sund inomhusmiljö (Hälsosamma, miljöanpassade och trivsamma bostäder).

Hela samhället berörs av stadens miljöprogram mål. Alla måste medverka för att målen ska uppnås. Det yttersta ansvaret har stadens nämnder och bolag, där dessa har rådighet och möjligheter att påverka t ex genom att föregå med gott exempel.

Utåtriktat Agenda 21 har bedrivits i Stockholm sedan 1994. Parallellt med detta har flera stora utvecklingsprojekt genomförts inom ramen för det Lokala investeringsprogrammet för ekologisk omställning (LIP). I den processen har fem omvärldsaspekter framkommit som är centrala och viktiga för stockholmarna.

- Leva mer resurssnålt,
- Resa mer miljöanpassat,
- Erbjuder hälsosamma livsmedel,
- Bevara grönområdena i staden och utnyttja skärgården och grönområden till rekreation och naturupplevelse,
- Skapa en infrastruktur som tar hänsyn till alla trafikslag.

SLUT